

ПЛАТІЖНИЙ БАЛАНС УКРАЇНИ: СТРУКТУРА ТА ДИНАМІКА

Платіжний баланс країни (balance of payments) представляє собою співвідношення між сумою грошових надходжень, отриманих країною із-за кордону, та сумою здійснених нею платежів за кордон продовж певного періоду.

Платіжний баланс є вартісним вираженням масштабів, структури та характеру зовнішньоекономічних операцій країни та її участі у світовому господарстві.

За формою складання платіжний баланс країни є статистичним звітом, у якому в систематизованому вигляді наведено сумарні дані про зовнішньоекономічні операції резидентів країни з резидентами інших країн (з нерезидентами) за певний період (місяць, квартал, рік). Платіжний баланс складається на певну дату.

Основні компоненти платіжного балансу групуються за двома рахунками: рахунком поточних операцій, рахунком операцій з капіталом і фінансових операцій.

Рахунок поточних операцій включає всі операції з реальними цінностями, що відбуваються між резидентами та нерезидентами, а також операції, пов'язані з безоплатним наданням або одержанням цінностей, які призначені для поточного використання. У структурі поточного рахунка виділяються чотири основні компоненти: товари, послуги, доходи та поточні трансферти.

Рахунок операцій з капіталом охоплює всі операції, які включають одержання або оплату капітальних трансфертів (трансферти на інвестиційні цілі, прощення боргу, перекази мігрантів тощо), а також придбання або реалізацію не фінансових активів та прав власності, таких як, наприклад, торгові марки, патенти, авторські права, права на видобуток корисних копалин та інші.

Платіжний баланс країни складається з двох частин – надходжень і платежів. Якщо грошові надходження перевищують платежі, платіжний баланс країни є активним (профіцитним), а якщо сума платежів більша від надходжень – платіжний баланс пасивний (дефіцитний).

В Україні відповідальність за складання платіжного балансу на законодавчому рівні покладено на Національний банк. Платіжний баланс складається щоквартально та публікується в аналітично-статистичному виданні Національного банку України «Платіжний баланс і зовнішній борг України» та на сторінці Національного банку в мережі Інтернет.

За звітними даними Національного банку України, динаміка показників зведеного платіжного балансу України є неоднорідною. Для України проблема дисбалансу платіжного балансу особливо гостро постає впродовж останніх років. Динаміка показників зведеного платіжного балансу України представлена на рис. 1.

Платіжний баланс країни суттєво впливає на визначення характеру та структури зовнішньоекономічних зв'язків та ролі країни у світовому господарстві. Покращення стану платіжного балансу країни можливе за рахунок певних заходів.

По-перше, лібералізація торгівлі є одним з найважливіших пріоритетів покращення руху товарів, послуг і капіталу. Це, в свою чергу, допоможе збільшити конкуренцію на вітчизняному ринку, що потребуватиме підвищення якості та асортименту продукції.

По-друге, підвищення інноваційного потенціалу та науково-технічного співробітництва, що може бути здійснено шляхом забезпечення пріоритетності інноваційної політики. Даний пріоритетний напрямок є базовим для покращення експортного потенціалу України та платіжного балансу країни.

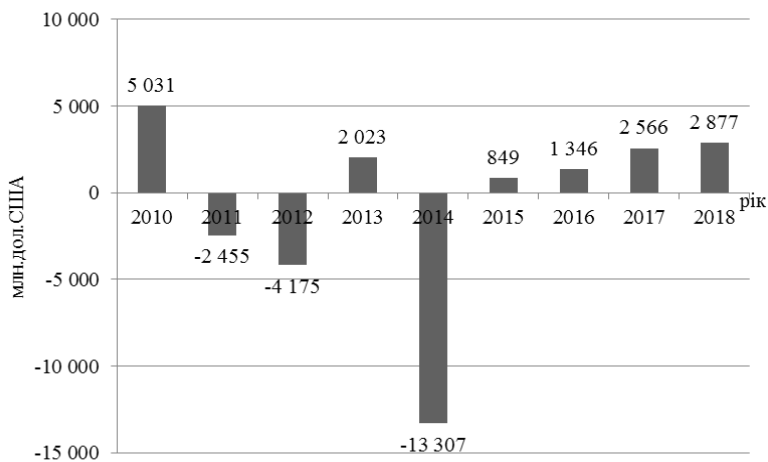

Рисунок 1 – Зведений платіжний баланс України.

По-третє, підвищення конкурентоспроможності пріоритетних галузей, якості продукції та зменшення дисбалансів у розвитку регіонів. по-четверте, інтеграційні процеси з міжнародними організаціями, країнами та економічними союзами для покращення співпраці, що сприятиме руху товарів і послуг за кордон і пошуку нових ринків збуту.